

УДК [351.74: 94«1917/1920»](477)

Сергій Дмитрович ХАРА,

курсант 1 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Геннадій Геннадійович ДЕДУРІН,

доцент кафедри теорії та історії держави і права

факультету № 1 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат історичних наук

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ВАРТИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (1918 Р.)

Сто років тому Україна переживала непрості часи становлення власної державності. Вагома роль у цьому процесі належить П. Скоропадському, який був творцем Української Держави, що існувала з кінця квітня до грудня 1918 року. Одним з досягнень Гетьманату вважають проведення доволі успішного реформування правоохоронної системи. З огляду на це, на думку автора, буде доцільним звернутися до історико-правового досвіду Української держави, тим більше, що і у сучасній Україні реформування правоохоронних органів залишається одним з пріоритетних завдань.

Державна Варта – департамент МВС Української держави (Гетьманату). Вона була створена 18 травня 1918 року за постановою уряду [1]. Правоохоронні органи Гетьманату були тільки на початку свого становлення, тому необхідним було використовувати досвід попередніх етапів у розвитку правоохоронної системи. У центральному органі були зосереджені усі функції державної безпеки та правопорядку, аналогом такого органу у Російської імперії був Департамент поліції [2]. Саме тому організаційна структура Державної варти повністю визначалася за статтями російського «Учереждения министерств» під заголовком «Департамент поліції». З часом, коли були створені нові охоронні структури Української держави (митна служба, гетьманська служба безпеки) повноваження державної варти звузилися.

Радою Міністрів був центральний статут «Про організацію» Департаменту варти, згідно з цим статутом Державної варти займалися наступними справами:»1) попередження і

запобігання злочинств і охорони громадської безпеки і порядку; 2) устрою установ Варти і догляду за їх діяльністю і за правильним провадженням справ в цих установах; 3) призначення, переміщення, увільнення і нагороди співробітників Варти і призначення їм пенсій та інших встановлених законом грошових видатків; 4) охорони і спостереження за прикордонною смугою; 5) постачання чужоземцям свідоцтв на проживання у межах Української Держави і висилки чужоземців; 6) перевірення свідчень осіб, які іменують себе за кордоном українськими громадянами, про передачу на Україну українських громадян, які затримані за кордоном і обвинувачуються у різних правопорушеннях; 7) догляду за питними та трактирними закладами; 8) прийняття мір безпеки від огню і догляду за виготовленням, торгівлею і перевезенням порошу та інших вибухових речей; 9) догляду за дотриманням законів і правил відносно паспортів і про втікачів і 10) іншими, докладно зазначеними в відповідних частинах Збірника Зведених Законів і в особливих законах» [3].

У департаменті було декілька відділів, кожен з яких займався чітко визначеними, розмежованими функціями, серед них були і такі, які займалися загальними справами Державної варти, були відділи які керували роботою окремих підрозділів варти. Службовців правоохоронних органів користувалися всілякими пільгами. Вони отримували всілякі заохочення у виді грошових надбавок і допомогу в залежності від віку та кількості дітей в сім'ї. За працю у вечірні години та працю у святкові дні, працівники Державної Варти отримували додаткову платню [4].

Тобто, судячи з цього, ми можемо констатувати, держава цінила своїх правоохоронців, та звісно у працівників Державної варти був стимул та бажання працювати на користь держави. Але в систему правоохоронних органів не міг потрапити будь – хто, підготовку кадрів та підвищення кваліфікації, директор департаменту Державної Варти здійснював контролю особисто, він наполегливо просив доповідати йому про відкриття шкіл та курсів підготовки правоохоронців, якщо це було не можливо директор наказував перейти негайно до рішучих дій щодо їх відкриття.

Отже, треба відзначити чітку, зрозумілу, та послідовну політику уряду гетьмана щодо Державної варти. Залучення до служби в ній кваліфікованих кадрів зі старого поліцейського

апарату у стислий строк дозволило створити дієві підрозділи загальної, карно-розшукової, залізничної та освідомчої варти, спроможні виконувати різні службові завдання. Для розроблення штатної структури правоохоронних органів Української держави використовувалося організація поліцейських підрозділів Російської Імперії, яка була розвинута з урахуванням національних потреб і особливостей часу. Таким чином, Державна варта мала достатній потенціал для підтримки громадського порядку у країні. Втім, вкрай несприятливі зовнішньополітичні обставини у які потрапила Українська держава, не дозволили його реалізувати у повному обсязі.

Список бібліографічних посилань

1. Департамент Державної варти міністерства внутрішніх справ Української держави // Юридична енциклопедія : в 6 т. / Ю. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т. 6: Т-Я. 2004. 768 с.
2. Лупандін О. Державна варта Української Держави (1918 р.) // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наук. думка, 2004. Т. 2: Г-Д. С. 348.
3. Михайленко П., Довбня В. Державна варта Української Держави. *Іменем Закону*. 2007. № 15.
4. Тимошук О. Охоронний апарат Української Держави (квітень – грудень 1918 р.) : монографія. Харків : Ун-т внутр. справ, 2000. 462 с.

Одержано 24.11.2018

